

A Google keresőjén túl

Az „Oxford English Dictionary” szócikke szerint a „google” szót először egyfajta speciálisan csavart ütésre használták a krikett és a tollaslabda sportban. De az 1998 szeptemberében indult Google kereső nem innen, hanem egy matematikai szlengszóából kapta a nevét: a „googol” a 10-nek a századik hatványát jelenti. Ezzel a gigászi névvel az új keresőgép azt sugallta, hogy képes lesz megbirkózni a web elképzelhetetlen méreteivel. A gyors sikert az is jelzi, hogy egy év múlva már igeeként is használták az új kereső nevét a *Usenet* hírcsoportokban, és az akkori vezető keresőgépek: a Lycos, az AltaVista és a Yahoo! gyorsan háttérbe szorultak. A 21. század első évtizedét egyértelműen a Google uralja és már nemcsak a webkeresőjével, hanem az „istállójába” tartozó egyéb szolgáltatásokkal is, mint például a Google Images, a Google Books, a Google Scholar, a Google Maps stb.

Az amerikai *Rutgers University* tájékoztató könyvtárosa cikkében sorra veszi azokat az alternatívákat, amelyeket a Google helyett használhatunk, ha másfajta módon szeretnénk keresni, vagy valamilyen speciális témában kutakodunk az interneten, vagy amikor weblapok helyett más típusú dokumentumokat szeretnénk megtalálni.

Eltérő megoldások

A Google általános és szabadszavas keresőjének egyik alternatíváját az emberi közreműködéssel készülő válogatások jelentik, ahol is szakértők által összegyűjtött, minőségi információforrásokban tudunk keresni, melyek relevánsabb találatokat adnak. Ezek egyik jó példája a brit *Intute* (www.intute.ac.uk) adatbázisa, ami már több mint 100 ezer, oktatási, illetve tudományos jellegű forrást tartalmaz – jellemzően kormányhivatalok, kutatóintézetek és szervezetek honlapjait. A keresést leszűkíthetjük nagyobb témákra: művészetek és humán területek, egészségügy és élettudományok, mérnöktudományok és technika, valamint

társadalomtudományok. Egy másik érdekes oldal az önmagát „tematikus indítóállvány”-ként definiáló *Pinakes*

(www.hw.ac.uk/libwww/irn/pinakes/pinakes.html).

Az *Alexandriai Könyvtár* katalógusáról elnevezett oldal nem tartalmaz saját keresőt, hanem csak ugrópontokat a legfontosabb tematikus webkatalógusokhoz, olyan változatos témákban, mint például a jog, az építészet, az űrhajózás, a történelem, a zene, a várostervezés.

Egy másfajta megközelítést jelent a természetes nyelvű keresés. Az *Ask.com* (www.ask.com) – korábbi nevén: *Ask Jeeves* – oldalán a szabad szavas keresés mellett kérdő mondatokat is beírhatunk, és azután a rendszer további opciókat kínál a találatok pontosításához. Kevésbé megbízható válaszokat ad az *Answers.com*

(www.answers.com), ahol szintén lehet angol mondatokkal keresni, de a szótárak és lexikonok szócikkei mellett az internetező közönség által összeállított, kétes minőségű WikiAnswers oldalai is megjelennek a találatok közt.

Egyes keresők a vizuális megközelítést választották: A *Quintura* (www.quintura.com) például címkelfelhőt készít a beírt keresőszavakhoz, így további releváns szavakra kattintgatva tudjuk finomítani a keresésünket. Ennél is látványosabb megoldást használ a *KartOO* (www.kartoo.com), amely Flash formátumú tématerképet jelenít meg találati lista helyett, és az eredmények közötti kapcsolatot is mutatja. Bár a cikk szerzője nem igazán látja a hasznát és értelmét, de a vizuális beállítottságú embereknek ez lehet, hogy áttekinthetőbb.

Egy további eredményprezentálási technika a klaszterezés. Erre a *Clusty* (clusty.com) a legjobb példa. Ha ezt a keresőt használjuk, akkor a találatok altémakörökbe csoportosítva jelennek meg. Például a globális felmelegedésre keresve egy oldalsávban ilyen témacsoportok tűnnek fel: „ég-hajlatváltozás”, „hogyan állítsuk meg a felmelegedést”, „széndioxid-kibocsátás” stb., és ezekre kat-

tintva finomítható a találati lista. A *Grokker* (www.grokker.com) szintén ezt a kézre álló megoldást használja, de ez csak a Yahoo! és a Wikipédia keresőjére épül, míg a Clusty több keresőgépet is lekérdez.

Végül ott vannak az általános keresők számára láthatatlan „mélyweb” elérését biztosító eszközök. A *Complete Planet* (aip.completeplanet.com) saját állítása szerint 70 ezer adatbázist és speciális keresőt kérdez le. Az *OAIster*-hez (www.oaister.org) hasonlóan mélyen belenyúl a nagy tudományos és kormányzati adattárakba és webhelyekbe. Az *OAIster* közel ezer szolgáltatótól gyűjti be a metaadatokat és így több mint 16 millió, másként nehezen hozzáférhető adatrekord között kereshetünk vele.

Speciális témák

A legjobb válaszokat általában az adott témakörre specializált források nyújtják. Gazdasági témákhoz például ilyen a *BizSeer* (bizseer.ist.psu.edu), amivel oktatási, tudományos, céges és kormányzati webhelyeken tudunk cikkeket, műhelytanulmányokat, jelentéseket és más hasonlókat keresni. Ráadásul a *Penn State University* által fejlesztett *BizSeer* idézetségi keresésre is alkalmas. Ide kapcsolhatók még az álláskereső oldalak is: ezek közül a két legnagyobb a *Monster* (www.monster.com) és a *Career Builder* (www.careerbuilder.com).

A tudományos és műszaki témák fontos forrása az *Elsevier* által fenntartott *Scirus* nevű kereső (www.scirus.com). Ez már több mint 450 millió folyóiratcikket, preprintet, szabadalmat, tudományos weboldalt és más hasonlókat indexel le. Az eredmények három kategóriába osztva jelennek meg: előfizetéses folyóiratok, kiemelten fontos webhelyek, és a web többi része. A *ChemSpider* (www.chemspider.com) egy ennél is specializáltabb kereső, amely molekulaszervezetek adatait és kísérő információit gyűjti egy hatalmas adatbázisba. Orvosi témákban kitűnő keresőgép a *Healia* (www.healia.com): a weben, a Pub-Med adatbázisban, valamint a klinikai vizsgálatok között kereshetünk vele. A nagyközönség számára ennél is érdekesebb a nagyon népszerű *WebMD* (www.webmd.com), amivel mindenféle egészségügyi kérdésre kaphatunk választ.

A kormányzati weboldalak leghatékonyabban az erre a célra létrehozott szolgáltatásokkal kereshe-

tők. Az Egyesült Államokban ilyen a szövetségi és a tagállami hivatalos honlapokat és dokumentumokat egyaránt leindexelő *USA.gov* (www.usa.gov). Nagy Britanniában a *Direct.Gov* (www.direct.gov.uk) szolgál hasonló célra. A kormányzatok egyik erőssége a statisztikagyártás, de a megfelelő adatsorokat nem mindig könnyű megtalálni. Ebben segít a *Census Bureau* által fejlesztett *DataFerret* (dataferrett.census.gov). Itt egy Java alkalmazás segítségével kereshetünk az USA kormánya által fenntartott demográfiai, gazdasági, környezeti, egészségügyi és más jellegű adattárakban.

Különleges típusok

A YouTube a legnagyobb és legnépszerűbb videogyűjtőhely a weben. A *Truveo* (www.truveo.com) keresővel nemcsak a YouTube, hanem a Google Images, az AOL és a MySpace videói is megtalálhatók. Az Internet Archive *Moving Image Archive* nevű gyűjteménye (www.archive.org/details/movies) nem annyira a „csinálj saját műsort” mozgalmat támogatja, hanem inkább az ismeretterjesztő és a kulturális filmekre helyezi a hangsúlyt. Ugyanez a helyzet a hangfelvételek esetében is: míg a *Podcast Alley* (www.podcastalley.com) elsősorban az önkifejezési célból létrehozott podcast-ok között keres, addig a *LearnOutLoud* (www.learnoutloud.com) inkább az információs és az oktatási jellegű felvételekre összpontosít, mint például a beszédközpontú rádiók és a hangoskönyvek. A blogok is az önkifejezés egyik új formáját jelentik, és természetesen ezeknek is megvannak a speciális keresők; közülük a legjobb a *Technorati* (technorati.com).

Képek esetében a Google és a Yahoo! képkeresői mellett ott van a *Ditto* (www.ditto.com), amely magát a legnagyobb vizuális tartalomkeresőnek definiálja. Hangokat és effekteket a *FindSounds* (www.findsounds.com) és a *Soundsnap* (www.soundsnap.com) segítségével találhatunk legkönnyebben: állathangok, repülő nyíl surrogása, nevetés, almaharapás hangja, szerszámok és járművek zaja, és még milliónyi egyéb hang között kereshetünk itt. És végül, ha világtérképre van szükségünk, akkor az egyik jó hely erre a *National Geographic* honlapján a *Map Machine* (maps.nationalgeographic.com/map-machine).

Bár most a Google dominálja az internetes keresést, de mindig jönnek új versenytársak újfajta megoldásokkal, ami kikényszeríti a folyamatos

TMT 56. évf. 2009. 10. sz.

fejlesztést. Ez az állandó versengés különösen hasznos azoknak, akik az információkeresésből élnek.

/MAXYMUJ, John: Searching beyond Google. = The Bottom Line: Managing Library Finances, 21. köt. 3. sz. 2008. p. 97–100./

(Drótos László)